

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА СВІТОВІ ВИМОГИ

© 2017 ПРИКАЗЮК Н. В., ЯНКОВСЬКИЙ Д. В.

УДК 368.027.35

Приказюк Н. В., Янковський Д. В.

Підходи до формування технічних резервів страхових організацій: вітчизняні реалії та світові вимоги

Метою статті є дослідження підходів до формування страхових резервів страхових компаній в Україні та світі. Досліджено сутність та особливості формування резервів страховими організаціями в Україні. Розглянуто положення Директиви Solvency II зі сторони формування резервів і фінансової стійкості у страхових організаціях. Наведено порівняльну характеристику вимог до платоспроможності страховиків відповідно до законодавства України та вимог Solvency II. Виокремлено відмінності в методах формування технічних резервів страховими організаціями України та світі, вказано фактори, які на це впливають. Розглянуто методики формування страхових резервів у країнах Євросоюзу. Обґрунтовано напрямки вдосконалення процесу формування страхових резервів страховика. Проаналізовано проблеми запровадження досвіду зарубіжних країн і вимог Solvency II з урахуванням реалій вітчизняного страхового ринку. Досліджено сильні та слабкі сторони впровадження Solvency II на українському страховому ринку.

Ключові слова: страхові резерви, Solvency II, страхова організація, платоспроможність, пруденційний нагляд, глобалізація.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 8.

Приказюк Наталія Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

Янковський Дмитро Вікторович – магістрант, Київський національний університет ім. Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: yankovdimon@ukr.net

УДК 368.027.35

UDC 368.027.35

**Приказюк Н. В., Янковский Д. В. Подходы к формированию
технических резервов страховых организаций:
отечественные реалии и мировые требования**

**Prykaziuk N. V., Yankovskyi D. V. Approaches to Formation
of Technical Reserves of Insurance Organizations:
Domestic Realities and International Requirements**

Целью статьи является исследование подходов к формированию страховых резервов страховых компаний в Украине и мире. Исследованы сущность и особенности формирования резервов страховыми организациями в Украине. Рассмотрены положения Директивы Solvency II со стороны формирования резервов и финансовой устойчивости в страховых организациях. Приведена сравнительная характеристика требований к платежеспособности страховщиков в соответствии с законодательством Украины и требований Solvency II. Определены различия в методах формирования технических резервов страховыми организациями Украины и мира, указаны факторы, влияющие на это. Рассмотрены методики формирования страховых резервов в странах Евросоюза. Обоснованы направления совершенствования процесса формирования страховых резервов страховщика. Проанализированы проблемы внедрения опыта зарубежных стран и требований Solvency II с учетом реалий отечественного страхового рынка. Исследованы сильные и слабые стороны внедрения Solvency II на украинском страховом рынке.

Ключевые слова: страховые резервы, Solvency II, страховая организация, платежеспособность, пруденциальный надзор, глобализация.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Библ.:** 8.

Приказюк Наталія Валентинівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра страхування, банківського дела и риск-менеджмента, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

Янковский Дмитрий Викторович – магистрант, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: yankovdimon@ukr.net

The aim of the article is to study approaches to formation of insurance reserves by insurance companies in Ukraine and the world. The essence and peculiarities of the formation of reserves by insurance organizations in Ukraine are investigated. The provisions of the Solvency II Directive in terms of formation of reserves and financial stability in insurance organizations are considered. A comparative characteristic of the requirements for the solvency of insurers in accordance with the legislation of Ukraine and the requirements of Solvency II is presented. Differences in methods of formation of technical reserves by insurance organizations in Ukraine and the world are determined, factors affecting it are indicated. Methods of formation of insurance reserves in the countries of the European Union are considered. The directions of improving the process of formation of insurance reserves of the insurer are justified. The problems of introducing the experience of foreign countries and Solvency II requirements are analyzed taking into account the realities of the domestic insurance market. The strengths and weaknesses of the introduction of Solvency II in the Ukrainian insurance market are explored.

Keywords: insurance reserves, Solvency II, insurance organization, solvency, prudential supervision, globalization.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 8.

Prykaziuk Natalia V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Insurance, Banking and Risk Management, Kyiv National University named after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

Yankovskyi Dmytro V. – Graduate Student, Kyiv National University named after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: yankovdimon@ukr.net

Вступ. В умовах ринкових перетворень ефективно виконання страховою організацією основних своїх функцій із забезпечення інтересів страхувальників за страховими операціями неможливе без адекватного визначення зобов'язань за страховим тарифом і формування страхових резервів. Практика страхової організації в умовах ринкової економіки завжди вимагає додаткової впевненості у власних фінансових ресурсах. Саме цю впевненість дають страхові резерви, що забезпечує можливість страховику здійснювати свою ризикову діяльність.

Не меншу роль у забезпеченні відповідальності страховика за соціальні й економічні наслідки своєї діяльності обумовлює формування суспільної потреби в організації державного страхового нагляду. На сьогодні вважається, що система пруденційного нагляду та нормативи платоспроможності, які існують в Європейському Союзі, є доволі жорсткими, але в той же час найбільш ефективними.

Багаторічна практика страхової справи у країнах з ринковою економікою показала необхідність і доцільність жорстких вимог до обсягу резервів страхових організацій. Сформувався також кількісні вимоги до власних засобів у формі абсолютного мінімуму їх обсягу та певного порогу співвідношення власних коштів страхової організації і прийнятих нею на себе страхових зобов'язань.

На жаль, в Україні реформування страхового ринку відбувається тільки в критичних ситуаціях, коли цього вимагають міжнародні організації або коли проблема стоїть перед усім фінансовим ринком країни. У зв'язку з цим виникає необхідність аналізу світової практики управління резервами страхової організації, вивчення та узагальнення досвіду забезпечення надійності страхових компаній у зарубіжних країнах задля розвитку страхового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі становлення сучасних умов господарювання страхування постало як один із стабілізаторів процесу суспільного відтворення. Створення страховиками потужних страхових фондів за рахунок акумулювання фінансових ресурсів страхувальників та активна інвестиційна політика трансформують страховика в потужний елемент розвитку економіки. Однак для забезпечення стабільної діяльності компанії та захисту майнових інтересів страхувальників необхідно створити виважений підхід до формування страхових резервів. Адже розмір цих резервів на будь-який момент має бути постійно достатнім для виконання страховиком умов договору страхування.

Досліджуючи вітчизняний досвід, варто зазначити, що згідно зі ст. 31 Закону України «Про страхування» страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховання) [2].

Відповідно до вітчизняного та міжнародного досвіду розрахунку розміру страхових резервів вони формуються за рахунок страхових премій з урахуванням наявності у страховому портфелі страховика видів страхування та терміну дії договору страхування. Методика розрахунку страхових резервів визначається залежно від виду та строку дії договору страхування.

Через неоднаковий розподіл ризику та різну структуру тарифної ставки як джерела формування страхових резервів страхові резерви у ризикових видах страхування і страхуванні життя мають відмінності у складі та методах визначення. При страхуванні життя згідно з особливостями його проведення формуються резерви зі страхування життя. За видами страхування, відмінними від страхування життя, формуються технічні резерви.

Страховики формують резерви зі страхування життя шляхом відрахування частини страхової премії, що передбачена для забезпечення страхових виплат (нетто-премії), і частини інвестиційного доходу від розміщення тимчасово вільних коштів страховика.

Інші компанії галузі, а саме страхові компанії, які займаються видами страхування, іншими, ніж страхування життя, створюють технічні резерви, які дають змогу страховику бачити загальний обсяг відповідальності за діючими договорами їх страхування. Обсяг технічних резервів має бути достатнім для покриття відшкодування всіх збитків за діючими договорами страхування, навіть у випадках припинення надходження премій договорами.

Зважаючи на це під час оцінювання фінансового стану страховика та його надійності, статутного фонду і резервів, вільних від зобов'язань, правильно розрахованої тарифної ставки та збалансованого страхового портфеля важливе місце має надаватися показнику достатності страхових резервів. Останнє зумовлюється складом таких резервів і застосуванням тих чи інших методів їх обчислення. Склад технічних резервів страхової компанії зазначено на рис. 1 відповідно до розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 17.12.2004 № 3104 «Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя».

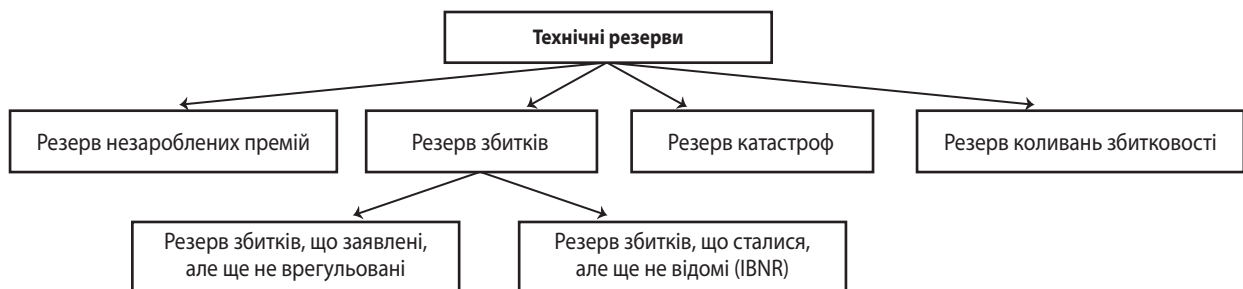

Рис. 1. Система технічних резервів відповідно до «Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя»

Джерело: сформовано автором на основі [1]

Практика страхової справи показала, що найбільшу структурну частку резервів зазвичай складають резерв незароблених премій і резерв збитків. Зважаючи на українські реалії, ці резерви можуть складати єдині види резервів, наявних у фінансовому портфелі вітчизняної страхової компанії.

Резерв незароблених премій – це страховий резерв, що призначений для виплати страхувальникам страхового відшкодування або страхових сум у майбутньому. Для визначення реального розміру резерву незароблених премій існують різні методи. Під час вибору тієї чи іншої методики розрахунку резерву незароблених премій враховуються такі чинники: вид страхування, термін дії договору страхування, рівень збалансованості страхового портфеля, рівномірність розподілу ризику. Береться до уваги також періодичність сплати премій за укладеними договорами страхування.

Другим за розміром, але не за значенням є резерв збитків. У резерв збитків зараховуються суми, передбачені до виплати за страховими випадками, що відбулися до закінчення фінансового року. У практиці страхової справи збитки по застрахованих ризиках найчастіше оплачуються страховиком не відразу по настанні страхового випадку, а через якийсь період часу.

Відповідно до Методики резерви збитків поділяються на: резерв заявлених, але не виплачених збитків і резерв збитків, які виникли, але не заявлені [1]. Основна відмінність у цих видах резервів – це термін повідомлення страховика про факт настання страхового випадку. В першому випадку резерв формується на випадок невиконання зобов'язань перед страхувальником у той же звітний період, у якому сталася страхова подія, а в другому випадку – на випадок невчасного повідомлення страховика про страховий випадок. На практиці величина цього резерву обчислюється в розмірі 10 % від суми страхової премії, що надійшла у звітному періоді, якщо звітним періодом вважається рік.

У зв'язку з поширенням глобалізаційних процесів і відповідно до зарубіжної практики в законодавстві України утворені такі види резервів:

- резерв коливань збитковості. Величина резерву дозволяє компанії компенсувати перевищення фактичного рівня збитковості над рівнем збитковості, що взятий за основу при побудові тарифної ставки за конкретним видом страхування.
- резерв катастроф. Резерв формується на випадок настання екстремальних стихійних лих, обставин непереборної сили або великомасштабних аварій, внаслідок яких руйнуванню підлягає значна кількість страхових об'єктів, і виникає необхідність здійснення страхових виплат одночасно за великою кількістю договорів страхування. Відрахування до резерву катастроф мають надходити протягом тривалого періоду та формуватися страховиками в разі, якщо діючими договорами страхування передбачена відповідальність при настанні такого роду подій [2].

Значний інтерес становить зарубіжний досвід формування страхових резервів, насамперед тому, що страхові компанії економічно розвинених країн мають вищу фінан-

сову стійкість і поширюють свій вплив на інші країни, відкриваючи там представництва. У країнах із розвиненими ринковими відносинами страхові резерви прийнято називати «technical reserves» або «provisions», що по суті означає технічні резерви, і створення яких обумовлено вимогами техніки проведення страхових операцій (на відміну від звичайних резервів, що створюються кожною господарською одиницею згідно з чинним законодавством).

На відміну від вітчизняного законодавства, наявність технічних резервів є необхідною умовою забезпечення платоспроможності страхової компанії, у зв'язку з чим їх формування є обов'язковим для страховика. Вони є фінансовою гарантією виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальником, проте різний методологічний підхід обумовлює різну методику їх формування. В Україні обов'язковими для формування резервами вважаються тільки резерв незароблених премій та резерви збитків, а інші перераховані вище резерви – додатковими.

У практиці країн із розвинутою економікою до складу технічних резервів відносять різноманітні фонди, які можна класифікувати як резерви премій, резерви збитків і специфічні (або вільні) резерви. Так, специфічні форми резервів можуть мати різноманітні форми, одними з яких є: резерв на випадок катастроф, резерв на випадок погіршення доходності, актуарний резерв, резерв попереджувальних заходів тощо. Однак найбільш широко використовуються резерви незаробленої премії і збитків.

Природа формування технічних резервів пов'язана з інверсією циклу страхової організації. Оскільки страхова премія сплачується до початку відповідальності, то страховик змушений накопичувати суми від платежів, щоб виконувати прийняті на себе зобов'язання протягом всього терміну страхування. Відповідно, технічні резерви формуються за рахунок страхових премій до визначення фактичної збитковості страхової суми та фінансових результатів за підсумками року. Резервування частини страхової премії відповідно до терміну дії договору дозволяє, крім іншого, точніше визначити фінансовий результат страхових операцій [3].

Висвітлення відмінностей у методиках страхових компаній різних країн проведемо, порівнявши методики обрахунку розміру резерву незароблених премій і резерву збитків. Згідно із Законом України «Про страхування» величина резерву незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється незалежно від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) по відповідних видах страхування в кожному з трьох кварталів періоду, який передує цій звітній даті й обчислюється у такому порядку:

- сума надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) в першому кварталі цього періоду множиться на 1/4;
- сума надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) у другому кварталі множиться на 1/2;
- сума надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) в останньому кварталі множиться на 3/4;
- одержані добутки додаються [1].

Резерв незароблених премій є статтею, що розмежовує облік надходжень між суміжними звітними періода-

ми. Розмежування показників заробленої та незаробленої премій має велике значення у визначенні фінансового результату діяльності компанії в поточному (звітному) році. У зв'язку з цим у зарубіжній страховій практиці велика увага приділяється техніці розрахунку резерву премії.

На противагу українській практиці, методи формування резерву в Німеччині складніші. Основну роль в цьому процесі відіграє розподіл страхової премії на зароблену та незароблену, а також її перенесення на наступний звітний період:

- 1) якщо терміни сплати страхових внесків збігаються з початком року – перенесення страхових внесків не здійснюється;
- 2) якщо терміни сплати страхових внесків збігаються з початком місяця, але не співпадають з початком року, півріччя або кварталу, перенесення частини внесків здійснюється за 1/12 частковою системою;
- 3) якщо терміни сплати страхового внеску розподіляються в часі довільно протягом фінансового року та не співпадають з початком року, півріччя, кварталу та місяця, то застосовується така система:
 - при річних преміях – паушальна, або 1/2 часткова система;
 - при семестрових (піврічних) – 1/4 часткова;
 - при квартальних преміях – 1/8 часткова;
 - при місячних преміях – 1/24 часткова система, або ж проводиться розрахунок пропорційно часу відповідно до проходження строку договору [8].

Відповідно до цього після розрахунку розміру заробленої премії весь обсяг премії, яка переноситься на наступний рік, складає обсяг резерву незаробленої премії.

Відповідно до терміну відповідальності страховика для ефективнішого визначення методики формування резерву незаробленої премії види страхування можна поділити на:

- з рівномірним розподілом ризику збитку протягом усього терміну страхування;
- з коротким терміном страхування (до календарного року) (наприклад, страхування вантажів);
- зі збереженням повного обсягу відповідальності до закінчення терміну страхування (страхування кредитів).

У випадку, якщо страховик в Німеччині з будь-яких причин не впевнений у правильності розрахованого ним тарифу, то до резерву незаробленої премії додатково він може створити резерв ризиків, які ще не минули.

У практиці страхової справи збитки за нестрахованими ризиками найчастіше сплачуються страховиком не одразу з настанням страхового випадку, а через значний проміжок часу.

Резерв збитків не менш важливий для правильного визначення фінансових результатів, ніж резерв премій. Резерв збитків формується за рахунок нетто-премій, отриманих у тому календарному році, в якому виник збиток, і зберігається на спеціальному банківському рахунку. Величина резерву збитків визначається такими факторами:

- 1) заявлені, але не оплачені претензії (збитки);
- 2) претензії, які не заявлені страховикам, але збитки понесені страхувальниками;

- 3) витрати на врегулювання претензій, включаючи наймання адвокатів;
- 4) відшкодування від третіх осіб та від реалізації застрахованого майна;
- 5) інфляційна зміна суми претензії [8].

Однак у практиці страхових організацій країн Західної Європи до резерву збитків включаються лише заявлені, але не оплачені збитки. Всі інші елементи не враховуються. У зв'язку з тим, що резерв збитків являє собою обсяг потенційної відповідальності, для страховика важливо розрахувати його з достатнім ступенем точності. Принципово підхід до розрахунку резерву може бути подвійним: визначення збитку за кожним договором або визначення збитку за масою договорів. Практика показує, що при великій кількості збитків оплата незакінчених збитків являє собою стабільний процес. На цьому і базується більшість методів розрахунку.

Найбільш поширеним із них є оцінка резерву збитків на базі середнього збитку. Для цього середня сума збитку за певний термін (орієнтовно, за п'ять років) перемножується на кількість заявлених за рік збитків, і з отриманої суми відраховується сума вже оплачених протягом цього ж року збитків (1).

$$P_{36} = (\overline{36}_c \times n) - 36_b, \quad (1)$$

де P_{36} – резерв збитків;

$\overline{36}_c$ – середня сума збитку за певний термін;

n – кількість заявлених за рік збитків;

36_b – сума вже оплачених протягом року збитків.

Іноді, для більш точного визначення розміру резерву по незакінчених збитках, з усієї кількості заявлених протягом року збитків виділяється група найбільш значних збитків, оцінка яких здійснюється в індивідуальному порядку, а загальна сума оцінки додається до суми, одержаної в результаті розрахунку на базі середнього збитку за рештою заявлених збитків (2).

$$P_{36} = ((\overline{36}_c \times n) - 36_b) + P_{in1} + P_{in2} + \dots + P_{inn}, \quad (2)$$

де $P_{in1} + P_{in2} + \dots + P_{inn}$ – резерви, розраховані індивідуально для деяких значних збитків [3].

Якщо резерв збитків сформований вірно, то покриття незакінчених збитків по завершенні терміну дії договору та фінансово-календарного року не впливає на фінансову стійкість страховика. При цьому резерв збитків і резерв незаробленої премії взаємодоповнюють один одного: резерв збитків покриває вже заявлені збитки, а резерв незаробленої премії – ті збитки, що мають місце до закінчення терміну страхування, тим самим забезпечуючи своєчасність виконання власних зобов'язань перед страхувальниками.

Основні відмінності, які можна виокремити аналізуючи досвід страхових компаній Німеччини та України, полягають у такому:

- різні методи обрахунку розміру резерву незароблених премій. В Україні обсяг резерву незароблених премій встановлюється незалежно від сум надходження страхових премій, в той же час у Німеччині обсяг резерву незароблених премій визначається як залишок премій, після вирахування з них «зароблених премій», які переносяться на наступний рік;

- вітчизняні методи обрахунку розміру резервів спираються на узагальнені й усереднені показники, коли більш точний обрахунок дозволить адекватно реагувати на коливання попиту на страховому ринку;
- наявність у німецьких страхових компаній самостійно утвореного резерву «Резерв ризиків, які ще не минули»;
- резерв збитків у Німеччині не обтяжений додатковими витратами за договорами страхування.

Впровадивши ці зміни в діяльність вітчизняних страхових компаній, можна було б отримати такі результати:

- вітчизняні страхові компанії швидше та завчасно реагували б на зміни економічної ситуації на страховому ринку, що дозволило б мінімізувати негативні наслідки або максимізувати позитивний ефект;
- підвищення фінансової стійкості організацій та запобігання виникненню критичних ситуацій у зв'язку з похибками в обрахунках;
- розмежування резерву збитку та супутніх витрат, які пов'язані з урегулюванням претензій по договорах страхування, дозволить точніше формувати резерв під взяті зобов'язання та мінімізувати ризик нецільового використання коштів резерву.

Деякі з цих вимог включені до міжнародних угод, які регламентують страхову діяльність. Найбільш відомими з них є Директиви Solvency I, що успішно інтегрована у вітчизняне законодавство, та Solvency II, вимоги якої тільки доведеться впроваджувати. Однак вимоги цих документів не є обов'язковими. Нерідко зустрічається симбіоз вимог згідно з Директивами та правилами страхування, які формуються історичними реаліями держави.

Відповідно до Solvency I в Україні забезпечено всі основні вимоги для діяльності страхових компаній, однак більшість положень цієї Директиви вже застаріли та були переглянуті світовим співтовариством в 2007 році, започаткувавши створення Директиви Solvency 2. Деякі положення нової Директиви вже почали втілюватися в життя в українському законодавстві, зокрема, намагання підняти межу розміру статутного капіталу, який повинен бути не менше, ніж 2,2 млн євро для страхових компаній, які займаються загальним страхуванням, і 3,2 млн євро – для страхових компаній, що займаються страхуванням життя (в Україні 1 млн євро та 10 млн євро відповідно), та встановлення порогових мінімальних значень гарантійного фонду в розмірі 3 млн євро, однак вводиться вимога до щорічного перегляду значень мінімального гарантійного фонду [6].

До виходу Solvency II вимоги, які стосувалися створення гарантійного, а в тому числі й резервних фондів, носили чисто адміністративний характер і не стосувалися процесу формування резервного капіталу СК, який відіграє важливу роль у підтриманні платоспроможності компанії. Відповідно до Solvency II запропонована структура фінансових ресурсів компанії, а саме частка статутного капіталу та технічних резервів для покриття зобов'язань страховика, підвищує платоспроможність страхової компанії до 99,5 %. Тобто такий рівень капіталу дозволяє компанії покривати великі непередбачені збитки протягом найближчих 12 місяців із імовірністю не менше, ніж 99,5 %, а ймовірність

того, що сукупний збиток за портфелем конкретного виду страхування перевищить величину, необхідну для покриття ризиків, складає всього лише 0,5 % [3].

У практиці країн, в яких не використовуються вимоги Solvency II, також існують моделі формування резервного капіталу. Зокрема, фінська модель і модель, розроблена Міжнародною асоціацією актуаріїв (International Actuarial Association), характеризуються значно жорсткішими вимогами до формування резервного капіталу.

Впровадження вимог Директиви Solvency II та зарубіжного досвіду в Україні має ряд як позитивних, так і негативних наслідків. Науковці, які досліджували це питання, зокрема Супрун А. та Шірінян Л., проводили аналіз упровадження вимог Директиви Solvency II на теренах України, однак вони не враховували практики зарубіжних країн. Змінений SWOT-аналіз відповідно до потреб страхового ринку України та зарубіжної практики (табл. 1).

Проведений SWOT-аналіз засвідчив, що існує велика кількість проблем, які на початкових етапах впровадження цих методик гальмуватимуть розвиток вітчизняного ринку. Зокрема, недотримання страховиками відповідності капіталу та ризиків, що приймаються; недосконалість оцінювання активів і зобов'язань тощо. Проте якщо ці питання будуть вирішені до початку впровадження, то результат має виправдати очікування, і національний ринок страхування розвиватиметься у якісно новому руслі.

Впровадження методики відповідно до Директиви Solvency II, як і різних варіантів методик із зарубіжних країн, має кілька серйозних переваг і в перспективі може значно підвищити стійкість страхових компаній. Хоча, як і будь-яка реформа впровадження цієї системи, несе певні ризики, які при достатній увазі з боку суб'єктів страхового ринку можуть бути нейтралізовані. Більшість проблем лежить у нормативно-правовій площині, тобто вони зумовлені розбіжностями законодавства та неготовністю до нових змін більшості страховиків. Впровадження цих змін має на меті підвищення конкурентоспроможності та фінансової безпеки страховиків як в Україні, так і на страхових ринках Європейського Союзу. Впровадження позитивно позначиться на страхових компаніях, що діють на території однорідного страхового ринку ЄС, оскільки вони сприяють оптимізації їх діяльності на підставі однорідних стандартів.

Висновки. Отже, страхові резерви займають одну з найважливіших ланок у процесі формування фінансової стійкості та платоспроможності страхової організації. Значна різноманітність страхових резервів зумовлена страховою практикою і потребою в убезпеченні від негативних факторів страхової ризикової діяльності. Вимоги до переліку обов'язкових страхових резервів відрізняються відповідно до законодавства тієї чи іншої країни, однак головний орієнтир встановлює Директива Solvency II із зазначенням оптимальної структури фінансових ресурсів страховика.

Проведений аналіз техніки формування деяких видів страхових резервів доводить існування відмінностей, спричинених різноманітними факторами, як соціальними, так і економічними. Залучення досвіду зарубіжних країн і реформування законодавства України відповідно до вимог Solvency II справить однозначно позитивний ефект, однак існують і проблеми, зумовлені такими змінами.

SWOT-аналіз упровадження вимог Solvency II та зарубіжного досвіду формування страхових резервів страховими компаніями України

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ▪ підвищення рівня захисту інтересів споживачів страхових послуг шляхом створення додаткових обов'язкових резервів; ▪ поступове зростання ролі страхування на ринку фінансових послуг, що призведе до залучення додаткових фінансових ресурсів; ▪ оцінка платоспроможності здійснюється на принципах пруденційного нагляду та врахування ризиків, які притаманні страховику під час здійснення своєї діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ недостатній рівень вимог до створення гарантійного фонду вітчизняних страхових компаній відповідно до вимог Директиви; ▪ недостатність кваліфікованих кадрів, які можуть здійснювати пруденційний нагляд; ▪ небажання страхових компаній розкривати реальний фінансовий стан; ▪ нестача наявних ресурсів у регулятора та страховиків (фінансового, кадрового, часового)
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ▪ забезпечення високого рівня капіталізації вітчизняних страховиків; ▪ залучення додаткового капіталу для піднесення страхового ринку України; ▪ очищення ринку від «псевдострахування» через зменшення кількості страховиків; ▪ прозорість діяльності страховиків України 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ зниження кількості страховиків на ринку за рахунок неспроможності виконання вимог адекватності капіталу та розвиток олігополії; ▪ у разі невдачі запровадження, зниження чи повної втрати довіри до страховиків з боку населення зменшиться надходження страховиків від основної операційної діяльності

Джерело: сформовано автором на основі [4; 5; 7; 8]

Проведений аналіз сильних і слабких сторін впровадження зарубіжного досвіду та вимог Solvency II на страховому ринку України показав, що необхідно вирішити ряд першочергових проблем, без яких неможливе саме впровадження. До того ж унікальність перетворень, які відбуваються в Україні, не дозволяє прямого використання закордонних підходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: Розпорядження Держфінпослуг від 17.12.2004 № 3104 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05/print1443084793843644>
2. Про страхування: Закон України від 01.01.2017 № 1792-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
3. Самошкіна І. Д. Особливості формування резервів страхових компаній. *Гроші, фінанси та кредит*. 2016. № 11. С. 786–789.
4. Супрун А. Проблемы оценки платежеспособности страховых компаний в посткризисном периоде. *Страховое дело*. 2011. № 6. С. 20.
5. Шірінян Л. В. Зарубіжний досвід забезпечення платоспроможності страхових компаній. *Економічні науки: зб. наук. пр. ЧДТУ*. 2009. № 22. С. 40–45.
6. Юхименко В. М. Solvency II в Україні: проблеми впровадження вимог до платоспроможності страхових організацій // Науковий вісник Харківського державного університету. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/155.pdf
7. Broszeit T. Macroprudential Solvency Stress Testing of the Insurance Sector // IMF Working Paper. 2014 (July). URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14133.pdf>

8. Germany: Insurance sector supervision – technical note // IMF Working Paper. 2016 (June). URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16192.pdf>

REFERENCES

- Broszeit, T. "Macroprudential Solvency Stress Testing of the Insurance Sector" IMF Working Paper. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14133.pdf>
- "Germany: Insurance sector supervision - technical note" IMF Working Paper. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16192.pdf>
- [Legal Act of Ukraine] (2004). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05/print1443084793843644>
- [Legal Act of Ukraine] (2017). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
- Shirinian, L. V. "Zarubizhnyi dosvid zabezpechennia platospromozhnosti strakhovykh kompanii" [Foreign experience of ensuring the solvency of insurance companies]. *Ekonomichni nauky*, no. 22 (2009): 40-45.
- Samoshkina, I. D. "Osoblyvosti formuvannia rezerviv strakhovykh kompanii" [Features of formation of insurance reserves]. *Hroshi, finansy ta kredyt*, no. 11 (2016): 786-789.
- Suprun, A. "Problemy otsenki platezhesposobnosti strakhovykh kompaniy v postkrizisnom periode" [The problems of assessing the solvency of insurance companies in the post-crisis period]. *Strakhovoye delo*, no. 6 (2011): 20-.
- Yukhymenko, V. M. "Solvency II v Ukraini: problemy vprovadzhenia vymoh do platospromozhnosti strakhovykh orhanizatsii" [Solvency II in Ukraine: problems of implementation of requirements to solvency of insurance companies]. *Naukovy visnyk Kharkivskoho derzhavnogo universytetu*. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/155.pdf.